

Pitanje smisla i trpljenja u životu blaženog Alojzija Stepinca

Višević, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Catholic Theology / Sveučilište u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:202:584314>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of The Catholic Faculty of Theology
University of Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
DIPLOMSKI TEOLOŠKO-KATEHETSКИ STUDIJ

MARIJA VIŠEVIĆ

PITANJE SMISLA I TRPLJENJA U ŽIVOTU
BLAŽENOG ALOJZIJA STEPINCA

Diplomski rad

Split, 2023.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
DIPLOMSKI TEOLOŠKO-KATEHETSKE STUDIJE

MARIJA VIŠEVIĆ

PITANJE SMISLA I TRPLJENJA U ŽIVOTU BLAŽENOG ALOJZIJA
STEPINCA

DIPLOMSKI RAD

Iz Filozofije

Kod mentora prof.dr.sc. Josipa Mužića i

Sumentora dr.sc. Borisa Vidovića

Split, 2023.

Sadržaj

SAŽETAK	4
UVOD.....	5
1. LJUDSKA EGZISTENCIJA I TRPLJENJE	7
1.1. Vapaj za smislom.....	8
1.2. Trpljenje kao životna dragocjenost	10
1.3. Sloboda – odgovor na trpljenje i ljudsku egzistenciju	11
2. SLUČAJ STEPINAC	14
2.1. O kardinalu	15
2.2. Što je radio.....	18
2.3. Za što je optužen?	21
3. STEPINČEVE DUHOVNE OPORUKE	23
3.1. Njegov stav prema optužbama	23
3.2. Stav prema trpljenju.....	25
3.3. Život kao primjer	25
ZAKLJUČAK.....	27
Literatura.....	29
IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI	31
SUMMARY	32

SAŽETAK

Kroz ovaj rad nastoji se preko lika blaženog Alojzija Stepinca prikazati kako muka i trpljenje nisu nešto apstraktno i nedokučivo, već uistinu prisutno i stvarno. Preko njegova lika nastoji se približiti današnjem modernom čovjeku, da su neke osobe podredile svoj život slobodi koju imamo mi danas.

Kroz rad je tako razjašnjena ljudska egzistencija i trpljenje koja je ujedno prikazana kroz mučan život Blaženog Alojza Stepinca. Kroz njegovu muku i trpljenje jasno je prikazan viši cilj egzistencije koji podrazumijeva ostavštinu boljeg života i svijeta za one koji poslje njega tek dolaze.

Ključne riječi: *Stepinac, muka, trpljenje, vapaji, sužanjstvo, duhovne oporuke, sloboda*

UVOD

Bog svakome od nas daje mogućnost izbora, opredijeliti se za Gospodina ili pak otići od njega, ali svakomu od nas daje dostojanstvo koje čovjek kao takav ima od svojega rođenja. Neki pak ljudi koji u fokusu imaju samo sebe i svoje interese od drugih ljudi nastoje napraviti robove i otuđiti svako pravo življenja života dostojna čovjeku. Kroz povijest niz je osoba koji su se po mnogočemu istaknuli od drugih. Osoba koji su po mnogočemu bili hrabriji od drugih i koji su svoj život podredili drugomu. Takvih ljudi nema mnogo, ali svatko od nas makar na malen način može promijeniti nečiji život. Blaženi Alojzije Stepinac u svom životu nije koristio svoje funkcije kako bi potlačio maloga čovjeka već upravo suprotno. Ide u periferije, ondje gdje nitko ne zalazi, ne boji se već hrabro korača u „minsko polje“ i ostaje vjeran svom Gospodinu.

Počevši općenito o ljudskoj egzistenciji i trpljenju i pokušaju približavanja pojmova čitatelju posebno preko misli Viktora E. Frankla nastojat će se detaljnije objasniti kako svaki čovjek žudi za smislom, a da bi taj smisao postigao potrebna mu je sloboda. Također, trpjeti da bi bio slobodan isto je jedna od nezaobilaznih označnica života, no vrlo je važno način na koji netko prihvaća svoj križ, kako se s njim nosi te kako ide dalje kroz život.

U drugom poglavlju dolazimo do središnjeg dijela rada u kojemu se prije svega uvodi u Stepinčev slučaj. Detaljnijom karakterizacijom lika, njegova života od rane mladosti pa sve do smrti nastoji se približiti čitatelju zašto je baš on odabran za mjesto kardinala te koje kreposti on posjeduje da stane na tako veliku i važnu funkciju koja će promijeniti i naš život danas. Zbog humanog pristupa svakom čovjeku bez obzira na razliku bilo nacionalnu, bilo društvenu ili pak kakvu drugu, svakome pristupa jednako. Komunističke vlasti nastoje učiniti genocid nad određenim skupinama ljudi dok Stepinac vrlo hrabro odgovara na takvu vrstu diktature i ne preza pred vlasti. Staje uz bok najranjivijima te im pomaže u

spašavanju njihova ljudskog dostojanstva, koje je najvažnija označnica data svakom čovjeku od Boga. Upravo zbog takvih dobročinstava biva optužen te tu počinje jedna druga dimenzija njegova života i djelovanja čak i iza rešetaka.

U trećem poglavlju dolazimo do njegovih duhovnih oporuka namijenjenih kako kleru tako i laicima koji mogu učiniti nešto po pitanju suprotstavljanja komunizmu i vlasti koja ugrožava čovjeka, ali i oporuke koje podižu moral i svijest hrvatskom narodu. U posljednjem dijelu slijedi zaključak u kojem se utvrđuju stanja iznesena kroz rad.

1. LJUDSKA EGZISTENCIJA I TRPLJENJE

Mnogo je toga što bi se moglo pripisati jednom velikanu Katoličke crkve i hrvatskoga naroda dvadesetoga stoljeća, Alojziju Stepincu. To je čovjek koji se svojim životom prije svega, isticao i izdvajao iz mase te tako postao jednim od najrazvikanijih ličnosti o kojemu su pisali, kako njegovi štovatelji, tako i njegovi protivnici, odnosno oni koji su se protivili njegovim vjerskim, kršćanskim i ljudskim načelima koje je on smatrao kao jednim ispravnim putem življenja. Alojzije Stepinac, zagrebački nadbiskup, hrvatski metropolit kardinal Rimske crkve i hrvatski kardinal involvirao se u život ljudi te budio svijest o stanju u državi koja nema budućnosti bez Boga. Sukobljavajući se sa komunističkim vlastima i režimom onoga vremena upada u „zamke“ te na taj način postaje žrtvom komunističkog režima te biva optužen za zločinca koji, čineći dobro, se suprotstavlja politici i vladajućima te biva preprekom koju se mora pregaziti. Tada možemo postaviti pitanje, koji je smisao ljudske egzistencije i trpljenja i čemu ona služi? Nije li jednostavnije prihvatiti stanje stvari i živjeti „u miru“ kako bi „spasio glavu“ i sačuvao svoje, ali i dostojanstvo svoje obitelji?

Kako smatra Frankl, čovjek je uvijek usmjeren na nešto drugo do li sebe. „Što više čovjek zaboravi sebe – dajući se nekoj stvari kojoj služi ili drugom ljudskom biću kojeg voli – to je više čovjek i to se više samoostvaruje“¹ odnosno samoaktualizacija je moguća samo kao popratna pojava samotranscendencije. Vodeći se ovom tvrdnjom možemo shvatiti kako je i sam Stepinac bio uvijek usmjeren ka nečemu Višem, a sve to živeći u svijetu onako kako i sam Krist šalje svakoga od nas da živi. Razumljivo je kako prilike za biti Kristovim sljedbenikom i nisu bile podobne, no upravo zbog toga ovaj budući svetac ima svoju važnost da zauvijek ostane zapamćen u svijetu.

¹ Exsistentia: Potraga za smislom Viktora Frankla (2014.), dostupno na: <https://existentia.com.hr/trazenje-smisla/> [20.08.2023.]

Isus Krist u mučenicima i preko njihova trpljenja nastavlja svoju muku i proslavu, a to dobro vidimo kroz lik našeg blaženika Alojzija Stepinca. U svojoj dogmatskoj konstituciji Lumen Gentium Drugi vatikanski koncil je kroz njegovo mučeništvo i trpljenje uvidio izvanrednu suobličnost mučenika Gospodinu Bogu kao odraz najveće ljubavi: „Mučeništvo, po kojemu učenik postaje sličan učitelju, koji je slobodno podnio smrt za spas svijeta i s njime se izjednačuje u prolijevanju krvi, Crkva smatra kao osobit dar i najveći dokaz ljubavi “ (LG42).²

„ Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih “ (Post1,27). Bog stvara čovjeka te od toga trenutka čovjek egzistira na zemlji. Ljudska vrijednost prije svega mjeri se u samoj činjenici što je čovjek pred Bogom jednako vrijedan. Taj isti čovjek ima pravo okrenuti se ka Stvoritelju ili otići od njega, po svojoj slobodnoj volji jer upravo slobodna volja jest ona iskonska vrijednost darovana čovjeku na odabir. Gledajući sa katoličkog stava okrenuti se prema Kristu jedini je pravi odabir, međutim i taj odabir može biti vrlo mukotrpan ili pak poguban ukoliko se nađeš u krivom okruženju, sredini, okružen ljudima koji nisu istomišljenici te se najednom nađeš u samom rubu dovodeći u pitanje svoju egzistenciju i sve ono za čim si težio i što si gradio. Slučaj „Stepinac“ živi je primjer kako čovjek novoga doba može biti oštro kritiziran, progonjen i mučen radi svoje vjere te nije potrebno gledati puno unatrag, takvi slučajevi su poznati i danas.

1.1. Vapaj za smislom

Svatko od žudi za nekakvim smislom i za postizanjem istoga. Jednako tako mnogo je onih koji smisao ne pronalaze te se gube u vlastitom životu i ne znaju kako se izboriti sa istim. „Doživljaj smisla života predstavlja stupanj u kojem ljudi razumiju i vide značenje u svome životu. S obzirom da predstavlja doživljaj procjene svrhovitosti svog postojanja i utječe na postavljanje ciljeva u vlastito

² Tomić, C, 'Kardinal Stepinac - mučenik vjere', Obnovljeni Život, 53 (1998.), 4., str.403 – 421. str. 418., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/2538> [20.08.2023.]

životu, nedvojbeno ima učinke na psihološku dobrobit pojedinca.“³ „Čovjekovo traganje za smislom primarna je motivacija u njegovu životu, a ne „sekundarna racionalizacija“ instinktivnih poriva. Taj je smisao jedinstven i specifičan zato što ga mora i može ispuniti samo on sam; tek će onda poprimiti značenje koje će zadovoljiti njegovu vlastitu volju za smislom“⁴ Blaženik Alojzije Stepinac svoj smisao pronalazi u narodu koji vapi za slobodom, a čiji je glas utihnut od strane komunističkih vlasti. Njegova motivacija potaknuta je vapajem naroda te i sam, potaknut Duhom, istupa pred masu te na taj način progovara u ime svih onih čiji su glasovi davno utihnuli. Time, deklarirao se kao antikomunist te katolički prelat koji podržavajući osnivanje Nezavisne Države Hrvatske, biva promatran kao oštri protivnik režima komunističkih vlasti u obnovljenoj Jugoslaviji. Kao zagrebački nadbiskup odbija odvajanje Katoličke Crkve u Hrvatskoj od Vatikana te time biva osuđen, a njegov vapaj za smislom biva još više izražen. Nakon što biva optužen u neregularnom postupku na šesnaest godina zatvora pet godina provodi u zatvoru u Lepoglavi, a od 1951. pa sve do svoje smrti biva u kućnom pritvoru u Krašiću. Odande piše Pisma iz sužanjstva kao sužanj radi Krista.⁵ Mons. Stepinac se vrlo hrabro suočavao s izazovima koje je povijest nametala, a sve to u službi Evanđelja. Vodeći se Evanđeljem i slobodom koju za sobom nosi zahtijeva da budu promicana i primjenjivana načela pravednosti i ljubavi.⁶ Njegov cilj je bio jasan, no time se zamjerio vlasti koja je bira neumoljiva. U takvom okruženju smisao čovjekov biva doveden u pitanje, a samo jak Oslonac može biti onim koji čovjeka drži na površini stavljajući u prvi plan one životne vrijednosti dostojne čovjeka.

³ Bijelić, L., i Macuka, I. (2018). 'Smisao života: Uloga religioznosti i stavova prema smrti', *Psihologijske teme*, 27(2), str. 159-176., dostupno na: <https://doi.org/10.31820/pt.27.2.2> [20.08.2023.]

⁴ Malenica, Ana Marija (2018). „Logoterapija u palijativnoj skrbi“, Sveučilište Sjever, Varaždin, str.5., dostupno na: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/unin%3A2088/datastream/PDF/view> [20.08.2023]

⁵ Usp. Stepinac, Alojzije „Pisma iz sužanjstva“:(1951-1960): Prigodom stote obljetnice rođenja, priredio Juraj Botelja, Postulatura sluge Božjega Alojzija Stepinca, Zagreb, Kaptol 13, (str. 1)

⁶Isto.

1.2. Trpljenje kao životna dragocjenost

U svakodnevnom životu razlikujemo tjelesno i duhovno trpljenje. Nekom patnjom može biti pogođena čovjekova duhovna ili tjelesna komponenta no, na koncu, uvijek pati čovjek kao cjelina. Tako možemo reći da bol koju osjetimo npr. udarcem bičem ima i svoju duhovnu fizionomiju kakvu nema i ne osjeća primjerice konj koji je u nekakvoj situaciji bio izložen istom tretmanu.⁷ Ako pogledamo u drugom smjeru uviđamo da, koliko god nam se činilo da duhovno nema utjecaja, toliko teška duhovna stanja, tjeskobe ili životni pritisci vrlo snažno utječu na čovjekov organizam te se odražavaju na isti poput krvavog znoja koji može dovesti do smrti. Također i prirodne katastrofe prouzročene vanjskim čimbenicima mogu toliko snažno utjecati na čovjekovo tjelesno i duhovno stanje gdje smo jednostavno bespomoćni, a svi naši ljudski naponi i mišljenja kako smo mi *leaderi* ovoga svijeta u ovakvim situacijama padaju u drugi plan. Osim fizičkoga zla koje se javlja kao rezultat fizičkih zakona, bez uplitanja čovjekove slobodne volje, tako razlikujemo i moralno zlo čiji je začetnik slaboća i zloća čovjekove slobodne volje. Na zemlji ne postoji čovjek koji je bez mane, međutim ne možemo isključiti da fizičko i moralno zlo najčešće djeluju zajedno. Ovdje možemo navesti primjer prometne nesreće u kojoj je nastradala noga jednog ozbiljnog, bogatog poduzetnika. Njegova patnja i trpljene zbog istog gubitka bit će još i gora ukoliko se bude žalio na svoje stanje što je nevolja zadesila upravo njega, a ne nekog lijenčinu i neodgovornog besposličara.⁸

„Nema ljubavi bez boli!“

Ovo pitanje zla i trpljenja ne možemo dokazati nikakvim teoretskim analizama, ali u praksi ga možemo suzbijati i nadvladavati sljedeći Boga-Patnika. Naravno, suočiti se sa Zlom na ispravan način neće biti moguće ukoliko čovjek

⁷ Usp. Stepinac, Alojzije „Pisma iz sužanjstva“:(1951-1960): Prigodom stote obljetnice rođenja, priredio Juraj Botelja, Postulatura sluga Božjega Alojzija Stepinca, Zagreb, Kaptol 13, str. 103.

⁸ Usp, Isto, str 104.

nije stekao ispravnu orijentaciju, a to je orijentacija koja vodi ka Smislu. Kao zaključnu misao možemo izvesti činjenicu da je pronalazak smisla individualan te da zakoračiti u pravom smjeru nije jednostavno, ali nam je tu dato na volju. Ta ista volja može biti usmjerena u oba smjera, a na nama je pravi smjer prepoznati i njime se ravnati. Kako i sveti toma Akvinski kazuje da Bog ne bi bio Bog kada ne bi uspio pronaći način da iz samog zla ostvari nešto dobro za nas.⁹ Sveti Augustin se i sam odvažio da „Adamov grijeh“ proglasi „sretnim“ jer je smatrao kako je on „potreban“, jer činilo mu se da naš konkretan svijet, koliko on god bio iskušani grijesima i patnjom, po Kristovom otkupljenju vrijedi više nego li jedan hipotetički svijet, u kojem nema nikakva zla, pa po tome sudeći ne bi bilo ni patnje.¹⁰ U nastavku ovoga rada glavni lik koji u ime Krista djeluje, Alojzije Stepinac postaje onim koji trpi poradi Krista za naše bolje sutra. Samim time, na koncu možemo sažeti kako Smisao nije samo jedan pojam kojega bi se jednostavno moglo sažeti riječima već je to nešto više što iskače iz naših ljudskih okvira. Potrebno je životni smisao pronaći u Smislu već je to transcendentna vrednota koja nas odvjeka nadilazi, a za nas može biti spasonosna kada je iskrena i skrušena srca zavapimo.

1.3. Sloboda – odgovor na trpljenje i ljudsku egzistenciju

Bog je beskrajno slobodan, moglo bi se reći i elastičan na neki način, pa je njegova sloboda upravo vidljiva u tome što je uvijek i svugdje prisutan na svaki način. Pitanje je samo, kako ga prepoznati? Iako je „elastičan“ njegova Božanska Transcendencija ni u kojem pogledu ne stradava i ne dovodi se u pitanje. U trenutku kada je Bog postao čovjekom nije narušena njegovo pitanje Boštva da bi „Okusio gorčinu našeg umiranja“ (Hebr2, 9). Ta čovječnost ne da u Bogu da kada se govori o Zlu On bude indiferentan, naše stradanje Ga ne može ostaviti u

⁹ Usp. Ćurić J., *O spasonosnom trpljenju: Obnovljeni Život*, Katolički bogoslovni fakultete u Zagrebu 41. (1986),2., 99-122., str. 111., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/53916>, <https://hrcak.srce.hr/file/82174> [22.08.2023.]

¹⁰ Isto, str.111.

ravnodušnosti. Isus za svakog pojedinca ponaosob ima otvoren i milosrdan pogled te poduzima sve kao bi ga izbavio iz njegovih zemaljski nevolja. Sloboda kao takva je posebna označnica čovjeka kao osobe. Ukoliko čovjek nije slobodan ukinuto mu je njegovo ljudsko i elementarno pravo u kojem se čovjek ne može izraziti verbalno, te je ograničen u svakom pogledu. „Sloboda i slobodna volja čovjekova izviru kao temelj za daljnje čovjekovo osobno djelovanje i za život unutar čitave ljudske zajednice.“¹¹

Iako je današnji čovjek u obilju svega te po svojem pravu, slobodan čovjek, vrlo često je izložen raznim frustracijama i nezadovoljstvima. Današnji čovjek mnogo pati, a usprkos „slobodi“ koja je nametnuta od strane vlasti unutar sebe osjeća nemoć jer ga ta ista vlast priječi i koči kako bi, svojim znanjima i vještinama doprinosa zajednici. U nastavku rada istaknut ćemo jednu posebnu ličnost 20.stoljeća koja je, ne tako davno, stavila trag u Katoličkoj crkvi Hrvata te tako ostala ključan akter koji je nesebičnim davanjem i u ime slobode, trpio strašnu patnju i trpio razne udarce za ono što mi imamo danas.

Iako smatramo da je naša sloboda uistinu prisutna, mi smo robovi koji kako bismo umakli boli i trpljenju hitamo za sitnim i prolaznim trenutačnim zadovoljstvima. Hedonizam vlada svijetom te je mnogo jednostavnije prikloniti se masi za one sitne trenutke uživanja ne razmišljajući dugoročno. Blaženik Alojzije Viktor Stepinac svoju slobodu je vidio upravo u tome da se odupire vlasti koja nameće svoje standarde te na takav način vrlo vješto krađe slobodu svima. Prikloniti se i biti u sjeni mnogo je jednostavnije nego istaknuti se pred masom i biti glavna meta svima. Trpljenje i patnja su kao takve ucijepljene u ljudsku povijest te su prisutne u svakom društvu i u svakoj kulturi. Također, ta ista patnja zbog koje čovjek trpi na svim područjima svojega života predstavljaju ogromne izazove za čovjekovu religioznost te za njegovu egzistenciju.

¹¹ Usp. Tukara D., Sloboda u sustavu vrijednosti kod crkvenih Otaca. *Diacovensia*, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku, 21 (2013.), 4., 609- 626., str. 111., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/116150> [22.08.2023.]

Katolička teologija pokušava doći do izvora te pokušava protumačiti kako otajstvo trpljenja i patnje ima uistinu smisla kada gledamo vertikalno, odnosno u odnosu Boga i čovjeka. Također veliki doprinos u Katoličkoj teologiji doprinosi i Ivan Pavao II. kroz svoja apostolska pisma, *Spasonosno trpljenje* iz 1984. o smislu ljudskoga trpljenja kroz prizmu kršćanstva, gdje se nastoji osvijetliti otajstvo i spasenjski smisao trpljenja.¹² Također, još jedna neizostavna ličnost, Viktor E. Frankl, koji je ujedno i osnivač logoterapije veliku pozornost posvećuje upravo pitanju pronalaska smisla i postojanja čovjeka. Pokušavaju razumjeti i objasniti ljudsku patnju te trpljenje a sve to s ciljem kako bi se pomoglo čovjeku u što boljem nošenju s tom istom patnjom te kako bi pronašao vlastiti smisao.¹³

Možemo postaviti pitanje, zašto trpljenje? Ivan Pavao II. u svojem apostolskom pismu *Spasonosno trpljenje* jako dobro obrazlaže i kazuje kako je Sv. pismo jedna velika knjiga trpljenja i knjiga koja je ispisala ljudsku povijest. „Svaki je čovjek pozvan da nadilazi patnju iz svoje ljudske i uđe u područje vlastite transcendencije.“¹⁴ upravo u takvu vrstu transcendencije ulazi i blaženik koji će djelujući u svojoj slobodi osjetiti trnovit put patnje i trpljenja, no trpljenja koje oslobađa.

¹² Usp. Radinov T., Smisao života i patnje promatran kroz katoličko–teološku i psihološko–logoterapijsku perspektivu. *Obnovljeni Život*, 72 (2017.), 4., str.517 – 528., str.518., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/284853> [22.08.2023.]

¹³ Usp. Isto, str.518.

¹⁴ Usp. Isto, str.518.

2. SLUČAJ STEPINAC

„Stepinac, koji je išao na sud kao duhovni pastir Hrvata, izašao je iz sudnice kao opći vođa svoga naroda i kao uzor svijetu...“ „Kažem vam, kad bi oni šutjeli, kamenje bi vikalo“ (Lk19,40). „Kardinal je učinio, da tisuće kamena tisuću puta odzvanjaju: STEPINAC MU JE IME!“¹⁵

O njemu su napisane brojne knjige, članci, snimljeni brojni filmovi i dokumentarci, još i dan danas njegov glas nije minuo te je uvijek prisutan u Katoličkoj crkvi. Njegov doprinos nikada nije, i nikada neće biti zaboravljen. Kao nekadašnji zagrebački kardinal i nadbiskup Alojzije Viktor Stepinac je osoba koja je obilježila razdoblje Drugoga svjetskog rata te poraća u Hrvatskoj. Kao ideološki neprikladan poslijeratnoj i novoformiranoj komunističkoj vlasti, uhićen je i izveden pred sud u rujnu 1946.godine.¹⁶ Poslije završetka rata u Hrvatskoj je, jednako kao i u čitavoj Jugoslaviji, na vlast zaposjela Komunistička partija vođena žestokim ateizmom koja se hranila boljševizmom Lenjinova režima i ondašnje Ruske Socijaldemokratske radničke partije. Stepinac se u poratnom ozračju nije vezao ni uz koju političku stranku ili pokret. Dosljedan je svojem rodoljubu, ali nadasve vjeran pastirskom poslanju, sa svom slobodom i neustrašivošću javno osuđuje rasna, ideološka i politička progonstva.¹⁷ Nakon svih lažnih izjava, krivotvorenih dokumenata biva osuđen 11. listopada 1946. na čak šesnaest godina zatvora i prisilnog rada te daljnjih pet godina lišenja svih građanskih prava.¹⁸ Teretilo ga se zbog suradnje s ustaškim režimom.

¹⁵ Hrvatski katolički zbor, Umrežena Hrvatska, Sluga Božiji Fulton J. Sheen,2023, dostupno na: <https://miportal.hr/2023/02/10/sluga-bozji-fulton-j-sheen-o-stepincu/> [22.08.2023]

¹⁶ Usp. Zagrebačka nadbiskupija, Alojzije Stepinac - *Životopis* , dostupno na: <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/o-stepincu/zivotopis/100> [22.08.2023.]

¹⁷ Usp. Isto

¹⁸ Usp. Isto

2.1. O kardinalu

Božji prst zasigurno je bio prisutan kada je odabrao blaženog Alojzija Stepinca za čovjeka koji će oblikovati Hrvatsku povijest i postati ključnom osobom za uspostavljanje države i odcjepljenja od komunističkog režima. Možemo reći kako rodni kraj, koji je mnogo pridonio oblikovanju osobnosti kardinala Alojzija Stepinca, jest bivši jastrebarski kotor, mjesto Krašić, gdje se Hrvatska u svom sjeverozapadnom dijelu uklapa u srednju Europu.¹⁹ Među samim činiteljima odnosno onima koji su odabrani Božjom intervencijom, značajnu ulogu imaju i mjesna okolica, obitelj, vjerske i društvene okolnosti koje uzrokuju neprestane promjene u društvenoj okolini. Još kao mališan, svoje prve životne pouke dobio je od svoje majke Barbare, prema kojoj je imao najdublji oblik poštovanja i kasnije kao kardinal.²⁰ Njegovo poslanje u svom samom startu nije bilo jednostavno. Bio je peto od osmero djece u jednoj pobožnoj i radničkoj obitelji Josipa i Barbare rođene Penić. Rodio se 8. svibnja 1898. te je već dan nakon kršten i dato mu je ime Alojzije Viktor Stepinac. Pučku školu završava u Krašiću te se već nakon 6. razreda prijavljuje za svećeničkog kandidata.²¹ Od milja Lojzek je u osnovnoj školi uvijek bio odlikaš i uvijek je znao je na sva pitanja odgovor.²² „S djecom se nikad nije prepirao, volio je mir i slogu. Sa suučenicima bio je dobar i susretljiv, pa su ga oni zbog tih njegovih osobina voljeli.“²³ Jedan od njegovih školskih prijatelja, Stjepan Pukić, jednom je jednom župnik propovijedao kako se dobro sjeća jedne školske priredbe ne kojoj je snažno i zanosno deklamirao pjesmu: „Ja sam junak od Boga, i ne bojim se nikoga“.²⁴ Već tada je bila jasna njegova služba i poziv, kako izvori nalažu uvijek je bio pravi prijatelj. Jednom je zadobio batine učitelja jer nije htio da nastradaju njegovi

¹⁹ Usp. Beniger A., *Alojzije Stepinac-hrvatski kardinal*, Glas koncila, Zagreb 1993. str. 15

²⁰ Usp. Isto, str. 25

²¹ Usp. Zagrebačka nadbiskupija, *Alojzije Stepinac – Životopis*, dostupno na: [Zagrebačka nadbiskupija, Alojzije Stepinac – Životopis, dostupno na: http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/o-stepincu/zivotopis/100](http://zagrebacka.nadbiskupija.hr/o-stepincu/zivotopis/100) [22.08.2023.]

²² Usp. Benigar A., *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, Glas koncila, Zagreb 1993, str.27

²³ Usp. Isto, str. 25

²⁴ Usp. Isto, str. 29

školski kolege zbog velike buke koju su stvorili dok je učitelj bio odsutan, a Alojzije zadužen za mir. Kako je odrastao u velikoj obitelji nije bio izoliran od strane svijeta već je bio uključen u isti, a snažno je utjecao na one mališane te ih je rado podučavao i odgajao.²⁵ I kao gimnazijalac isticala se napose njegova narav. On je ozbiljno shvaćao svoj duhovni život. Prema iskazu svojih suučenika bio je poprilično miran, uzoran i tih. „nitko od njegovih školskih drugova nije bio skromniji od njega.“²⁶ Isticao se svojom skromnošću, pobožnošću i dobrotom.²⁷ „Alojzije je pokazivao neobično jaku volju. Kada je trebao zastupati štogod pravedno, očitovala bi se kod njega živost i odrješitost. U takvom je slučaju znao biti odvažan.“ Prema svojim je drugovima bio vrlo srdačan. Pomagao im je koliko je mogao.“²⁸

Maturirao je 28. lipnja 1916. nakon čega je mobiliziran u austrijsku vojsku te nakon tečaja u Rijeci biva poslan na talijanski front kod Gorice. Iako zarobljen biva oslobođen u prosincu 1918. godine. Ujesen 1919. upisuje Agronomski fakultet, no jako brzo napušta studij ako bi se bavio poljoprivredom u rodnom mjestu. Na nagovor svoga oca neko vrijeme razmišlja o ženidbi, iako je cijelo vrijeme bio aktivan u katoličkoj mladeži.

Ljeti 1924. odlučuje se za svećeničko zvanje te biva poslan na studij u Rim na Papinskom sveučilištu Gregoriana. 26. listopada 1930. u Rimu je zaređen za svećenika, a mladu misu slavi u crkvi Santa Maria Maggiore.²⁹ Uz njega je i njegov mlađi kolega i potom nasljednik na zagrebačkoj nadbiskupskoj katedri Franjo Šeper.³⁰ Za Stepinca kažu da je bio vjeran prijatelj što je od malena bilo vidljivo, ali to vjerno prijateljstvo bit će očitovano i kasnije kroz njegov život. Baš kako je Isus vjeran prijatelj, nasljeđuje ga i moli za svoje neprijatelje.³¹

²⁵ Usp. Isto, str. 29

²⁶ Usp. Isto, str. 34

²⁷ Usp. Isto, str. 34

²⁸ Usp. Isto, str. 34

²⁹ Usp. Isto, str. 35

³⁰ Usp. Zagrebačka nadbiskupija, Alojzije Stepinac - *Životopis*, dostupno na: <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/o-stepincu/zivotopis/100> [22.08.2023]

³¹ Usp. Benigar A., *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, Glas koncila, Zagreb 1993, str. 37

Godinu dana nakon vraća se u rodnu domovinu gdje je u punom jeku vojna diktatura koja nastoji svim silama oslabiti Katoličku Crkvu. U nekoliko župa je bio jedno kraće vrijeme upraviteljem gdje je razrješavao sporove između vjernika i svećenika te na njegovu inicijativu 23. studenog 1931. nadbiskup Bauer ustanovljuje dijecezanski Caritas.³² Nadbiskupom koadjutor s pravom nasljedstva ga imenuje 28. svibnja 1934. papa pio XI. Tada je bio najmlađi biskup na svijetu s 36 godina života i nepune četiri godine svećeništva.³³ Na blagdan svetog Ivana Krstitelja zaređen je za biskupa u zagrebačkoj katedrali. Nakon što je nadbiskup Bauer 7.prosinca 1937.godine preminuo, Alojzije Stepinac izravno preuzima upravu zagrebačke nadbiskupije, a potom i predsjedništvo tadašnje Biskupske konferencije Jugoslavije. Za vrijeme svojega djelovanja napravio je mnogo toga. Zalagao se za dobar katolički tisak, potiče cjelovitiji prijevod Svetoga pisma, osniva mnoge župe čak njih 14 u Zagrebu. U Brezovici osniva prvi karmel u Hrvatskoj. U ratnom vrtlogu Drugog svjetskog rata, nakon njemačke okupacije Jugoslavije uspostavlja se Nezavisna Država Hrvatska. U svojim javnim obraćanima ne suspreže od komentara od obrane svake osobe bez obzira na spol, rasu, narodnost, vjeru, dob ili bilo kakvo drugo etiketiranje. „Vjeran Evandjelju, neumorno osuđuje zločine protiv čovještva i sve druge nepravde.“³⁴ Vrlo oštro osuđuje svaki pokušaj napada posebno rasne prirode. Komunistički napadi na blaženika bili su vrlo žestoki. Taj režim htio je „narodnu Crkvu“, neovisno o Svetoj stolici. Za Stepinca, to je značilo dirnuti u srce katoličkog jedinstva. U prvom planu bila je propagirana kampanja protiv kardinala Stepinca kao i cijele Katoličke Crkve.

Na montiranom sudskom procesu biva osuđen 11.listopada 1946. na šesnaest godina zatvora. Nakon što je 1864 dana proveo u lepoglavskom zatvoru, 5.prosinca 1951. je premješten na izdržavanje preostalog dijela kazne u kućom

³² Usp. Zagrebačka nadbiskupija, Alojzije Stepinac - *Životopis*, dostupno na: <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/o-stepincu/zivotopis/100> [22.08.2023.]

³³ Isto

³⁴ Usp. Zagrebačka nadbiskupija, Alojzije Stepinac - *Životopis*, dostupno na: <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/o-stepincu/zivotopis/100> [22.08.2023.]

pritvoru u rodni Krašić.³⁵ Ondje je i dalje strogo izoliran, ali razvija svoja apostolska pisanja. Pisao je tisuće stranica propovijedi i drugih duhovnih materijala. Mnogim biskupima, svećenicima i laicima uputio je preko 5000 pisama od kojih je njih oko 700 sačuvano. Naglo se razbolijeva te umire na glasu svetosti 10. veljače 1960. godine „ex aerumnis carceris“ odnosno u prijevodu „od zatvorskih tegoba“ moleći na usnama „Oče, budi volja tvoja“ za svoje progonitelje.³⁶

2.2. Što je radio

Alojzije se, kako smo prethodno već spomenuli, isticao po mnogočemu. Razlikovao se od svojih vršnjaka svojim karakterom, međutim iako po naravi blag, za pravdu je bio vrlo odrješit. Ipak, iako je uvijek slutio svoj svećenički poziv, prošlo je neko vrijeme dok nije probudio svoje zvanje zahvaljujući dr. Lončariću koji je održao jedno predavanje o jednom divnom mladiću čiji je poziv biti svećenikom aludirajući na Stepinca.³⁷ Sve do svećeničkoga ređenja bio je izrazito istaknut, a posebno nakon povratka u svoju domovinu gdje počinje njegov ozbiljniji rad i zalaganje za narod. „Kad se u srpnju godine 1931., nakon sedam godina studija dr. Alojzije Stepinac vratio iz Rima u Zagreb, našao je u svojoj domovini velike promjene u narodnom i crkvenom životu.“³⁸ Crkveno-državni odnosi nisu bili dobri, samostani su pretvarani u škole, te se nastojala steći svijest o potrebi udaljavanja Katoličke crkve od Rima pod krinkom pogibelji koja vlada.³⁹ Državna diktatura posebno nakon atentata na Stjepana Radića nastojao se slomiti otpor Hrvata. „Vlada je zalazila i u čisto duhovno-religiozno područje te je samovoljno nadzirala tisak i pouku u vjeri sa svim posljedicama takva

³⁵ Isto

³⁶ Isto

³⁷ Benigar A., *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, Glas koncila, Zagreb 1993, str. 60

³⁸ Isto, str. 91

³⁹ Isto, str. 93

postupka.⁴⁰ Narodno oduševljenje dolaskom novog biskupa odjeknulo je na sva zvana. Narod je bio presretan, no ono što je uslijedilo nisu mogli ni zamisliti. Kada je Stepinac postao nadbiskupom koadjutorom, katolički pokret u Hrvatskoj nalazio se u teškoj krizi.⁴¹ Papa Pio XI. Nastojao je da se posvuda uvede katolička akcija kako bi se postigao mir i ujedinjenje svih katoličkih sila. U Božićnoj poslanici 1934. poslanicu svećenicima i vjernicima gdje se teoretski izlažu načela Katoličke akcije prema uputama enciklike Pija XI. „Ubi arcano Dei“ imaju prilike nadbiskupije pred očima, postaviti neke nove temelje.

Stepinac se već odmah u početku našao pred veliki i teškim pitanjem dušebrižništva u Zagrebu. Obilazio je predgrađa i dolazio ka siromasima. Motiviran stanjem koje je zatekao još na samom početku svoga pastirskog djelovanja radi na osnivanju novih župa. Nastalo je pravo natjecanje u prikupljanju sredstava, no vrlo brzo naišao je na otpor 24. kolovoza iste godine, samo nekoliko dana nakon neki su se pobunili i u novinama izrazili netrpeljivost prema novonastaloj situaciji.⁴² No usprkos svemu nizali su se uspjesi u njegovim pothvatima.

Između 1934. i 1938. dolazilo je do crkveno-političkih previranja te prigodom razgovora o konkordatu između Svete Stolice i Jugoslavije Stepinac iznosi načelan stav o odnosu Crkve i države ovim riječima: „katolički vjernici i njihovi duhovni pastiri članovi su dvaju potpunih društava: države i Crkve. Bitne oznake ovih dvaju društava jesu suverenost i ravnopravnost. Svatko od njih ima svoj vlastiti cilj...“⁴³ nije čudo da se svaki biskup za vrijeme svog mandata nađe pred teškim situacijama, pa tako to nije mimoišlo ni Stepinca. Nakon smaknuća kralja Aleksandra Karađorđevića u državi se osjećala još veća tiranija od strane policije i žandarmerije. Zbog toga je nastala sveopća kriza i osiromašenje.⁴⁴ Borba za siromahe, potlačene, izolirane i one na samom rubu, Rome, Afroamerikance,

⁴⁰ Isto, str. 94

⁴¹ Isto, str. 149

⁴² Benigar A., *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, Glas koncila, Zagreb 1993, str. 164.

⁴³ Isto, str. 179-180.

⁴⁴ Isto, str. 181.

Židove i sve one koji nemaju pravo na slobodu Stepinac je svojim mučeničkim zalaganjem isticao i izdizao na površinu koliko je bilo u njegovoj moći. Usprkos snažnom opiranju vlasti, te teških optužbi koje su slijedile na njegov račun nije podilazio sistemu već oštro i od riječi stajao na strani onih koji svoje pravo glasa isu mogli izraziti. Riskirajući svoj život, trpeći razne laži i klevete ne bi li ga se razriješilo službe i položaja on strpljivo podnosi ne mijenjajući svoje iskaze i stavove kako bi olakšao sebi. Na njegov nagovor otvara se i prvi hrvatski Caritas.⁴⁵ „I u javnim nastupima i u tolikim pismenim intervencijama hrabro zahtijeva poštivanje svake osobe, bez razlike rase, narodnosti, vjere, spola i dobi.“⁴⁶ Osuđuje svaku vrstu zločina protiv čovještva i sve druge nepravde, već 1941. po donošenju rasističkih zakona upućuje najoštrije prigovore. Spašavao je mnoge a među njima su progonjeni Židovi, Cigani, Srbi, Slovenci, Poljaci te Hrvati komunisti.⁴⁷ 1942. u zagrebačkoj katedrali kazuje: „Svaki narod i svaka rasa, kako se danas odražavaju na zemlji imaju pravo na život dostojan čovjeka i na postupak dostojan čovjeka. Svi oni bez razlike, bili pripadnici ciganske rase ili koje druge, bili crnci ili ugladeni Europejci, bili omraženi Židovi ili oholi Arijanci, imadu jednako pravo da govore: "Oče naš koji jesi na nebesima!" I ako je Bog svima podijelio to pravo, koja ga ljudska vlast može nijekati?“⁴⁸ vrlo oštro se protivio nasilnim vjerskim prijelazima, a svako protivljenje vezalo je za sobom strašne posljedice koje su više puta pokušali izvesti njegovi protivnici. Atentati, psihička zlostavljanja, lažna svjedočenja i iznošenja u javnost odraz su Kristove muke i smrti, ali smrti koja vodi u život vječni.

⁴⁵ Usp. Alojzije Stepinac - *Životopis* - zagrebačka nadbiskupija, dostupno na: <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/o-stepincu/zivotopis/100> [25.08.2023.]

⁴⁶ Usp. Alojzije Stepinac - *Životopis* - zagrebačka nadbiskupija, dostupno na: <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/o-stepincu/zivotopis/100> [25.08.2023.]

⁴⁷ isto

⁴⁸ Cerovac K., Hrvatski katolički Zbor, In memoriam – Blaženi Alojzije Stepinac, 2022., dostupno na: <https://miportal.hr/2022/02/09/in-memoriam-blazeni-alojzije-stepinac/> [25.08.2023.]

2.3. Za što je optužen?

Alojzije Stepinac za vrijeme svoje službe mnogo put bio prozivan kako je već prethodno spomenuto. Bio je optužen za kolaboraciju s fašističkim režimom u ondašnjoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj tijekom Drugog svjetskog rata. Optužbe su uključivale podršku politici NDH koja je provodila genocid nad Srbima, Židovima i Romima. Optuživalo ga se također i za suradnju s ustaškim vlastima i nedostatak djelovanja u zaštiti žrtava.⁴⁹ Zagrebački nadbiskup osuđen je 11. listopada 1946.godine na šesnaest godina.⁵⁰ Prvo je prebačen u Lepoglavu u posebno krilo zatvora gdje je bio otuđen od ostalih zatvorenika, dok je susjedna ćelija bila pretvorena u kapelicu, gdje je svakoga dana služio misu. Uvjetno je pušten iz zatvora nakon pet godina gdje je prebačen u kućni pritvor u rodnom Krašiću.⁵¹ Kardinalov nećak je 15. srpnja 2016. je podnio zahtjev sudu u Zagrebu za reviziju koju je sud 1946. njegova ujaka osudio na šesnaest godina zatvora. Slučaj je dodijeljen sucu Ivanu Turudiću koji je poništio presudu i kardinala proglasio nevinim.⁵² Jasno je bilo da se radilo o političkoj vlasti gdje ga se teretilo da je sudjelovao u pomaganju terorističke fašističke skupine Eriha Lisaka, zbog čega bi i danas bio još i mnogo teže bio osuđen. Erih Lisak je bio Pavelićev najbliži suradnik te ravnatelj Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost. Bio je jedan od ključnih osoba koje su urgirale vješanja i pogublivanja na najnečovječniji način, a zbog svega toga je i sam osuđen na smrtnu kaznu. Podnesene su na tisuće stranca što dokumenata i spisa koje bi stale u obranu kardinala koje je Turudić proglasio ništavnim.

Stepinca se teretilo između ostalog i za štampu prikrivenu ustaškim ruhom kojom su se širile laži i klevete i kojom se prosipana ratna, vjerska, nacionalna i

⁴⁹ Usp. Vjesnikov kalendar, Alojzije Stepinac osuđen zbog suradnje s ustaškim režimom, dostupno na: <https://www.antifasisticki-vjesnik.org/hr/kalendar/10/11/107/> [25.08.2023.]

⁵⁰ isto

⁵¹ isto

⁵²isto

rasna mržnja sve u korist okupacije. Teretilo ga se da je dobrovoljno išao u ustaške i domobranske vojne jedinice. Teretilo ga se što je Antu Pavelića pozdravio prigodom otvaranja ustaškog „Sabora“ 1942., a taj isti govor prenijela sva ustaška i katolička štampa.⁵³ Teretilo ga se i za prisilno predvođenje Srba na katoličku vjeru. Teretilo ga se da je postavio svoje prijatelje ustaše, svećenike, pa je o tako postao prvi svećenik Pavelićeve vojske kojoj su oni svi drugi bili podređeni.⁵⁴ Teretilo ga se također što je božićnom porukom pozvao ljude na rad jer je to njihovo pravo te što je podizao moral istočnim legionarima o Ustaškim bandama u borbi protiv bratskog Sovjetskog saveza te mnoge druge optužbe na račun ustaškog pokreta te režima protiv ondašnje vlasti.

⁵³ Usp. Vjesnikov kalendar, Alojzije Stepinac osuđen zbog suradnje s ustaškim režimom, dostupno na: <https://www.antifasisticki-vjesnik.org/hr/kalendar/10/11/107/> [25.08.2023.]

⁵⁴ isto

3. STEPINČEVE DUHOVNE OPORUKE

Stepinčeva pisma iz sužanjstva postala su vrlo važan dio njegove baštine koja su svjedočila o njegovoj hrabrosti i moralnoj čvrstoći usprkos vrlo teškoj političkoj i društvenoj situaciji. Pružala su nadu i bila su inspiracija mnogima koji su bili suočeni s raznim vrstama nepravde koja je harala državom, ali i šire. Tijekom svoga sužanjstva napisao je na stotine pisama koja su se vrlo brzo proširila po svijetu, pa neka i sve do danas. Ti spisi bili su odraz i prikaz njegove vjere, odlučnosti i odvažnosti na suočavanja sa novonastalom situacijom. Njegova glavna tema svakog pisma bila je ljubav prema Bogu i Crkvi te o predanosti svojoj vjeri gdje bi i život položio za Boga. Izražavao je tako svoju spremnost da ostane vjeran svojim principima te da uvijek ostane vjeran narodu.

3.1. Njegov stav prema optužbama

Tijekom cijelog svog suđenja ali i nakon njega Stepinac je tvrdio da su optužbe protiv njega neutemeljene što se na koncu i pokazalo točnim. Bio je žrtva političke manipulacije, a cijeli taj spor oko njegove krivnje u potpunosti lažan, a utemeljen na izmišljenim činjenicama. Iako ga se mnogo puta i na više načina stavljalo u koš sa vlašću NDH on se branio govoreći kako i jest, a to je da je njegova suradnja bila isključivo usmjerena na samu zaštitu Katoličke Crkve i svih njezinih vjernika, ali i onih koji su to htjeli postati no zbog straha nisu mogli. Njegov rad bio je isključivo pozvan na Evandjelje i na ono to je ili u skladu s njegovom savješću.⁵⁵

On je tvrdio kako je osuđen zbog svoje neovisnosti i hrabrosti u suprotstavljanju totalitarnom režimu, kao i zbog vrlo jake podrške koju je pružio svim žrtvama nasilja i progona pod krilom komunističkog režima. Unatoč insceniranom sudskom procesu, nizu lažiranih dokumenata, svjedoka koji su

⁵⁵ Usp. Alojzije Stepinac - *Životopis* - zagrebačka nadbiskupija, dostupno na: <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/o-stepincu/zivotopis/100> [26.08.2023.]

vjerojatno bili plaćeni ili im je pak zapriječeno kakvom oštrom kaznom on ostaje pri svomu i ne mijenja iskaze. Svoje poslanje je vidio kao pastirsku službu u kojoj će pristupiti onima najrubnijima te im na taj način pružiti duhovnu i moralnu podršku. On je znao da je njegova kazna u ovom vremenu nepravедna, ali da će ista s vremenom poslužiti kao dodatni poticaj da ne odstupaju od kršćanskih ideala i vrednota ma koliko god se tko opirao. Njegova pravednost je izašla na vidjelo mnogo godina nakon svoje smrti pa nije mogao okusiti se slobode i svega onoga što imamo danas. On se borio za slobodu koju je platio glavom, slobodu koju mi imamo danas. Koliko je važan doprinos vidimo i činjenici da ga je papa Ivan Pavao II. proglasio blaženim. Mnogu su se uključili u slučaj Alojzija Stepinca pa tako i razni povjesničari. Među njima je i britanski povjesničar i publicist Robin Harris koji je želio zagrebat i ispod površine te tako izvesti na čistać što se to događalo u bivšoj državi. Napisavši knjigu „Stepinac- his Life and Times“ istina o Stepincu proširila se i izvan teritorija Lijepe Naše dalje u Europu.⁵⁶ Stepinac je svoje tvrdnje iznio, ali usprkos svemu proglašen je krivim. Nakon presude niz Židova koje je Stepinac spasio od progona i smrti istupili su pred sud, ali im nije dopušteno dati izjavu u obranu Stepinca.⁵⁷ i mnogi drugi stali su u obranu kojima je zaista Stepinac pomogao u tim strašnim vremenima bježanja pred totalitarnim režimom no uzalud. Odluka je bila donesena i prije same konačne presude. Samo šest od četrdeset i šest prijavljenih svjedoka u korist Alojzija moglo je istupiti pred sud u korist nadbiskupove nedužnosti.⁵⁸ „Ma gdje bio, na slobodi, u zatvoru, i za vrijeme prisilnog boravka u Krašiću, kao pravi Pastir, uvijek je bdio nad svojim stadom.“⁵⁹

⁵⁶ Zagrebačka nadbiskupija, Blaženi Alojzije stepinac, Robin Harris: Niti jedna od optužbi koje srpska pravoslavna crkva upućuje prema Stepincu nije utemeljena, dostupno na: <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/vijesti/robin-harris-niti-jedna-od-optuzbi-koje-srpska-pravoslavna-crkva-upucuje-prema-stepincu-nije-utemeljena/1371> [26.08.2023]

⁵⁷ Horvat V., Nadbiskup Alojzije Kardinal Stepinac i totalitarni režim, *Obnovljeni život*, 51 (1996.), 1-2, str. 149 – 165., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/3320> [26.08.2023.]

⁵⁸ Batelja J., *Sluga Božji Alojzije Stepinac, spomen-zbirka*, Zagreb 1995., str. 51

⁵⁹ Mikulenić I., *Devetstota obljetnica crkve zagrebačke*, Nadbiskupija zagrebačka, Zagreb 1995., str. 97.

3.2. Stav prema trpljenju

Stepinčev stav o trpljenju je duboko ukorijenjen i svoje začetke ima još od mladosti kada je iščitavajući Sveto pismo, te još kao dječak u svojoj obitelji koja je bila vrlo pobožna shvatio da bez truda, rada i molitve nema plodova. Kao svećeniku, vjera je bila središnji dio njegova života, a trpljenje kao važan aspekt kršćanske nauke ujedno postaje i njegov osobno. Svako trpljenje za sobom nosi određeni rast. Taj rast prvenstveno u vjeri pobire i svoje plodove koji su na početku uvijek slatki. On kao Krist križ, prihvaća svoju situaciju koju je on vidio kao dio Božjega plana te je bio spreman trpjeti zbog svoje vjere, ali i svojih kršćanskih uvjerenja.

Stepinac je promicao ideju da trpljenje i patnja, ma koliko god to teško po svojoj naravi bilo mogu biti izvor snage za druge. Smatrao je da trpljenje zasigurno ima duhovnu vrijednost. I sam Stepinčev život, te torturu koju je prošao poradi vjere i svojega naroda vrlo su jasan odraz i prikaz današnjem čovjeku da trpjeti nije uvijek jednostavno, ali je plodonosno. Naravno trpljenje poradi vjere, ne kakve druge vrste trpljenja koja nije u skladu sa kršćanskim i moralnim te na koncu i ljudskih načela. Njegov stav prema trpljenju može se promatrati kroz stav kršćanske etike i duhovnosti, a trpio je u stvarnom, ne tako davnom vremenu kako bismo mi uživali blagodati slobode koje uživamo danas.

3.3. Život kao primjer

Nakon svoje smrti, Stepinca Ivan Pavao II. proglašava blaženim.⁶⁰ Proglašen je mučenikom kršćanske vjere te upravo zbog toga dobiva status blaženika. Svoj život je u potpunosti dao Kristu, a preko naroda i za narod obnašao je svoju službu, a svoju „moć“ kao nadbiskup iskoristio je u svrhu „promidžbe“ čovječnosti i ljudskosti. Za sve nas koji smo vođeni Kristovom rukom i koji ga

⁶⁰ Narod.hr, Blaženi Alojzije Stepinac proglašen Mučenikom kršćanske vjere (2021.), dostupno na: <https://narod.hr/kultura/blazeni-alojzije-stepinac-proglasen-mucenikom-krscanske-vjere> [26.08.2023.]

želimo nasljedovati, život Alojzija Stepinca uistinu treba i može biti primjerom. Svojim karitativnim djelovanjem, razumijevanjem ranjenih, izlazak iz centra i odlazak na periferije, pomoć unesrećenima, motivacijski govori i propovijedi za buđenje i podizanje morala. Promidžba kršćanskog tiska kao platforme za prenošenje istine u onom svijetu zablude i strašne politike koja je radila za samo osobnu dobrobit, dok narod definitivno nije bio u centru njihova razmišljanja. U novije vrijeme protezalo se pitanje i njegove svetosti koja je, smatraju mnogi kako stručnjaci, tako i vjernici laici, neupitna. Pod nazivom „Blaženi Alojzije Stepinac-katolički uzor čovjekoljublja“⁶¹ 4.studenoga 2015.organizirali su svečani skup kojega je organizirao Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu. „Za hrvatskoga katoličkog vjernika, rekao je Kardinal, Stepinac je postao polazište od kojega se uvijek iznova započinje, na njemu se nadahnjuje, učvršćuje i orijentira, da bi nam se otvorili obzori budućnosti.“⁶² Ove riječi velikog kancelara KBF-a kardinala Josipa Bozanića odjeknule su dvoranom te u tom govoru on naglašava kako bez dobrote i nade utemeljene na Bogu, ljudski govor lako sklizne u proizvoljnost i prisvajanje mjerodavnosti koju čovjek nema. U svemu tome leži ključ za razumijevanje radosti ali i poteškoća u izgradnji odgovornosti, u kulturi rada, u brizi za potrebne, u odgojnim i obrazovnim procesima, u umjetničkom izražavanju i mnogo drugih bitnih stavki u čovjekovu životu.⁶³

⁶¹Zagrebačka Nadbiskupija, Blaženi Alojzije Stepinac, Stepinac nam otvara obzore budućnosti, dostupno na : <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/o-stepincu/stepincev-put/stepinac-nam-otvara-obzore-buducnosti/270> [26.08.2023.]

⁶² isto

⁶³ isto

ZAKLJUČAK

Borba ovog čovjeka za našu slobodu donijela je mnogo toga dobrog. Cijeloga života isticao se svojim poštenjem i osobnošću. Iako čovjek iz maloga mjesta i skromne obitelji izrastao je u velikog čovjeka vrijedna divljenja. Molitva, rad i obitelj bili su njegov temelj, a kroz školu je stekao znanja i vještine koje su mu bile od velike pomoći kasnije kroz život.

Sve ono što je naučio kroz svoj studij primijenio je u život na najbolji mogući način. Svakog čovjeka stavlja na mjesto dostojnog Božjega djeteta bez obzira na svaku razliku. Propagira dobrotu i humanost usprkos svemu nehumanom što se događa oko njega. Ne da državi da se miješa u Crkveni rad iako je mnogo toga učinjeno da se ta ista Crkva ugasi jer je predstavljala prijetnju državi da svoje zamisli do kraja provede u djelo.

Ovaj čovjek daje nam misliti, ali i predstavlja sliku kršćanstva kojom bi se svatko od nas trebao voditi. On je živi primjer da kršćanstvo ne živi samo u Svetom pismu i Evandeljima. Da kršćanstvo nije knjiga iz koje se, s vremena na vrijeme, može nešto lijepo pročitati već da je kršćanstvo primjer življenja i da vođeni tim primjerom nećemo skrenuti u očaj i bol. Iako nije uvijek lako živjeti kreposno i ispravno u svakom smislu riječi, iako smo ljudi koji smo skloni grijehu moramo imati na umu da uvijek imamo putokaz kojim nam je ići. Taj Putokaz nas ne ostavlja kada smo najranjiviji, on nam ne gasi svjetlo pred očima i ostavlja nas u tami već nam pruža svjetiljku da vidimo put kojim nam je ići.

Mnoge ljude Bog nam stavlja na put kako bi nam razbistrili vid i okrenuli nas u pravom smjeru. Možemo reći kako je blaženi Alojzije Stepinac bio fenjer koji je pokazivao put hrvatskom narodu kojim mu je ići. Otvarao je oči i bistrio um svima onima koji su bili slijepi i nemoćni. One najranjivije je dizao da koliko

je moguće, u svemu neljudskome osjete ljudsku ruku koja će im kazati da nisu sami. Ondje gdje je čovjek tu je i Bog samo ga treba prepoznati.

Literatura

Internetski izvori

1. Andreić D., OKOLNOSTI SUDENJA ZAGREBAČKOM NADBISKUPU ALOJZIJU STEPINCU, ANALIZA SUDSKOGA SPISA I PRAVNE ODRŽIVOSTI PRESUDE. *Obnova, časopis za kulturu, društvo i politiku*, 12(2019.), 1, 91-112., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/339372>
2. Bijelić, L., i Macuka, I. (2018). 'Smisao života: Uloga religioznosti i stavova prema smrti', *Psihologijske teme*, 27(2), str. 159-176. <https://doi.org/10.31820/pt.27.2.2>
3. Cerovac K., Hrvatski katolički Zbor, In memoriam – Blaženi Alojzije Stepinac, 2022., dostupno na: <https://miportal.hr/2022/02/09/in-memoriam-blazeni-alojzije-stepinac/>
4. Ćurić J., O spasonosnom trpljenju: Obnovljeni Život, Katolički bogoslovni fakultete u Zagrebu 41. (1986), 2., 99-122., str. 111., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/53916>,
5. Exsistentia: Potraga za smislom Viktora Frankla (2014.), dostupno na: <https://existentia.com.hr/trazenje-smisla/>
6. Horvat V., Nadbiskup Alojzije Kardinal Stepinac i totalitarni režim, *Obnovljeni život*, 51 (1996.), 1-2, str. 149 – 165., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/3320>
7. Hrvatski katolički zbor, Umrežena Hrvatska, Sluga Božiji Fulton J. Sheen, 2023, dostupno na: <https://miportal.hr/2023/02/10/sluga-bozji-fulton-j-sheen-o-stepincu/>
8. Malenica, Ana Marija (2018). „Logoterapija u palijativnoj skrbi“, Sveučilište Sjever, Varaždin, dostupno na: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/unin%3A2088/datastream/PDF/view>
9. Narod.hr, Blaženi Alojzije Stepinac proglašen Mučenikom kršćanske vjere (2021.), dostupno na: <https://narod.hr/kultura/blazeni-alojzije-stepinac-proglasen-mucenikom-krscanske-vjere>
10. Radinov T., Smisao života i patnje promatran kroz katoličko–teološku i psihološko–logoterapijsku perspektivu. *Obnovljeni Život*, 72 (2017.), 4., str.517 – 528., str.518., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/284853>
11. Tomić, C, 'Kardinal Stepinac - mučenik vjere', *Obnovljeni Život*, 53 (1998.), 4., str.403 – 421. str. 418., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/2538>

12. Tukara D., Sloboda u sustavu vrijednosti kod crkvenih Otaca. *Diacovensia*, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku, 21 (2013.), 4., 609-626., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/116150>

13. Vjesnikov kalendar, Alojzije Stepinac osuđen zbog suradnje s ustaškim režimom, dostupno na: <https://www.antifasisticki-vjesnik.org/hr/kalendar/10/11/107/>

14. Zagrebačka Nadbiskupija, Blaženi Alojzije Stepinac, Stepinac nam otvara obzore budućnosti, dostupno na: <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/o-stepincu/stepincev-put/stepinac-nam-otvara-obzore-buducnosti/270>

15. Zagrebačka nadbiskupija, Blaženi Alojzije Stepinac, Robin Harris: Niti jedna od optužbi koje srpska pravoslavna crkva upućuje prema Stepincu nije utemeljena, dostupno na: <http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/vijesti/robin-harris-niti-jedna-od-optuzbi-koje-srpska-pravoslavna-crkva-upucuje-prema-stepincu-nije-utemeljena/1371>

Knjige

1. Batalje J. *Blaženi Alojzije Stepinac - svjedok Evandjelja ljubavi : životopis, dokumenti i svjedočanstva - prije, za vrijeme i nakon Drugoga svjetskoga rata*, Zagreb:
2. Batelja J., *Sluga Božji Alojzije Stepinac*, Zagreb: Nadbiskupski duhovni stol, 1955.godina
3. Botelja J., *Stepinac, Alojzije „Pisma iz sužanjstva“:(1951-1960): Prigodom stote obljetnice rođenja, Postulatura sluge Božjega Alojzija Stepinca*, Zagreb, Kaptol 13
4. Mikulenić I., *Devetstota obljetnica crkve zagrebačke*, Nadbiskupija zagrebačka, Zagreb 1995.,
5. Viktor E. Frankl, *Nečujan vapaj za smislom*, Zagreb: Naprijed, 1987.godina, 2.izdanje

Članci i zbornici

Benigar A., *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, Zagreb: Glas koncila, 1993.

Publikacije

Kustić Ž., *Sepinac*, Zagreb: Studio promotion, 1991., *Stepinčevo doba*

Zbornik radova

Nikolić V., *Stepinac mu je ime*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1991., *Zbornik uspomena, svjedočanstava i dokumenata I.*

SVEUČILIŠTE U SPLITU

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, _____, kao pristupnik za stjecanje zvanja magistra/magistrice _____, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo moga vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, _____

Potpis

SUMMARY

Through this work, through the image of the blessed Alojzije Stepinac, we try to show that torment and suffering are not something abstract and unfathomable, but truly present and real. Through his character, he tries to get closer to today's modern man, that some people have subordinated their lives to the freedom we have today.

Human existence and suffering are clarified through the work, which is also shown through the painful life of Blessed Alojzije Stepinac. Through his pain and suffering, the higher goal of existence is clearly shown, which implies the legacy of a better life and world for those who come after him.

Key words: Stepinac, torment, suffering, cries, captivity, spiritual testaments, freedom